

ס פ ר

הוצאת והכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

פתח עינים

חלק שני

חדושים ובאורים נפלאים
בהלכה ואגדה על הש"ס

מהגאון המפורסם, איש אלקים קדוש, החכם הכולל,
המקובל הגדול, צ"ח"ע, נזר ישראל ותפארתו,

מרנא ורבנא

חיים יוסף דוד אזולאי

וצוקללה"ח

נדפס פעם ראשונה ע"י מרן המחבר זצ"ל בליוורנו שנת תק"ן

נדפס מחדש בהגהה מדויקת
פעיה"ק ירושלים תוכבי"א
ה'תשי"ט

מהר"ח"א בישרש יעקב דף ק"ח ע"ב ומ"ש מורינו הרב זרע אברהם א"ח סימן י"ב:
אני אומר לך דברים של טעם וכו' אפשר במ"ש הרב של"ה דמצות ק"ה אינה כשאר מצות לרדוף אחריה ומשו"ה או"ל דבשביל יעקב ניצול אברהם מכבשן האש והוא הכניס עצמו בסכנה בידו' לבוזי ולאטווי וז"ש ריב"ק ורחב"ת סבר דהוא אינו מקניטם רק הוא עוסק בתורה ודוק כי קצרתי:

הוא אמר הצור תמים וכו' בעניותי פירשתי בס' הקטן דברים אחרים דרוש דף ק"ה הני קראי דנקטי הני צדיקי דאפשר דכל חד כיון לענין א' ע"ש באורך:

ואל יחבול בעצמו עמ"ש התוס' ועיין מ"ש הריטב"א בחידושו והביא דבריו הרב מהרש"ל בים של שלמה פרק החובל סימן ג"ט והקשה עליו וחלק על ר"ת דלשון ר"י בתוס' קמא שסתם משמע להפך ואני בעיני בספרי הקטן חיים שאל סי' מ"ו עמדותי קצת בענין זה ודקדקתי על מהרש"ל מדברי ספר האגודה פרק הנויקין שהתיר משם ר"י ומנכרח להשוות דברי התוס' בשם ר"י שאין בכלל דבריו שירא לעבור על דת הפך מהרש"ל ועוד לא זכר מהגהת סמ"ק ושם הבאתי דברי הרב כנה"ג י"ד סימן זק"ן וגהת ב"י אות כ"א ודברי מהר"ש יפה ע"ש באורך בס"ד:

וימלא אלהא דמאיר ענני ומתצלת וכו' מזה גשתרבב המנהג בכל גלילותנו דעל כל צרה שמתפלל האדם אומר אלהא דר"מ ענני ונדורים שמן או צדקה לנשמתו של ר"מ וכתב הרמ"ע במאמר חקור דין סוף ח"א שהכונה במה שכיוון ר"מ ענני באותה כונה ע"ש ובמפרש ובוזה פי' הרמ"ע שם אשרי יושבי ביתך הם עצמם ביתך מרכבה כמ"ש זה אלי ואנוהו אשרי אדם עו לו שמבטחו במסילות אשר בלבבם של יושבי ביתך זהת"ד. והשתא הנהג כן באומרו אלהא דר"מ ענני טוב דיכוין בדעתו שיענה באותה כונה שכיוון ר"מ כמ"ש הרמ"ע. ומכאן אתה למד שמה שנחגו לומר שמכונים בתפלה

הוגה את השם בכלל אין לו חלק אבל איסורא איכא לכ"ע ולהכי פריך בסוגיין וכמו שכתבנו בעניותנו פ' חלק דף ק"א ע"ב ע"ש וראיתי לרבינו אפרים בפ"י עה"ת כ"י פ' יתרו שכתב ה' אלהיך כשקרא השם הנכבד נתמלא כל העולם אש ונאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא לכך ר' חנינא בן תרדיון שהיה הוגה את ה' באותיותיו נדון בשריפה:

מ"ט איענש וכו' כתב הרב ישרש יעקב ח"ל הקשה בת"ל דמאי קושיא מ"ט איענש והלא לעיל אמר משום דלא עסק בג"ח וי"ל דה"ק מ"ט איענש בשריפה תמורה ולא בחנק הקל וליתא דמשום דלא עסק בג"ח אין זה כדאי שישרפוהו מוכרח דיש בו עון שראוי לשרוף ומשו"ה שאלו מ"ט איענש אלא שהוא השיב שאילו היה עוסק גם בג"ח היה מגין עליו שינצל עכ"ל בקיצור. ומ"ש הרב אין זה כדאי שישרפוהו כונתו שיהרגוהו ואגב שיטפיה כתב כן ויש להעיר על הרבנים דמאי קשיא להו דהא הש"ס קאי על מ"ש לעיל גזרו עליו לשריפה ועל אשתו להריגה ולהכי לא מצי למימר על דלא עסק כדאבעי ליה בגי' דא"ה אשתו אמאי ולהכי אמר על דהיה הוגה ולא מיחתה אבל על ג"ח על הרוב לא ידעה אי עביד כדאבעי ליה. ותו אעיקרא הש"ס קאי עמ"ש ברישא שלנו לשריפה משום

מקור לאמירת אלקא דמאיר ענני ונתינת צדקה, בשעת צרה מאת החיד"א

שהיה הוגה את ה' ועל ומשני להתלמד וע"ז דמאי מקשו דמאי קושיא וכו' והרי פריך עמ"ש

וכו'. וכמדומה דהא דאמר שהיה הוגה הוא מכלל הבריתא דמייתי לעיל ת"ר כשנתפסו וכו' וסיומה עד מ"ש אמר רבי גדולים צדיקים הללו וכו' אלא דהש"ס עייל בין הדבקים והכי אשכחן בכמה דוכתי ויש צדדין במאי דקמן מצד הלשון ודברי רבי יוחנן ואין להאריך. ומ"מ דברי הרבנים הנזכרים קיימין בכללות הענין דאיהו אמר על דלא עסק וכו' והכא אמר שהיה הוגה וכו' ודוק הטב:

דלא מיחתה מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות וכו' עמ"ש י"רב גדול הדור